

De Deucalione et Pyrrha

„in facinus iurasse putes! dent ocius omnes,
quas meruere pati, (sic stat sententia) poenas.“

Dicta Iovis pars voce probant stimulosque frementi
adiciunt, alii partes adsensibus implent. 245

est tamen humani generis iactura dolori
omnibus, et quae sit terrae mortalibus orbae
forma futura rogant, quis sit laturus in aras
tura, ferisne paret populandas tradere terras.
taliam quaerentes (sibi enim fore cetera curae) 250
rex superum trepidare vetat subolemque priori
dissimilem populo promittit origine mira.

Iamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
conciperet flammam longusque ardesceret axis: 255
esse quoque in fati reminiscitur, adfore tempus,
quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
ardeat et mundi moles obsessa laboret.

tela reponuntur manibus fabricata cyclosum;
poena placet diversa, genus mortale sub undis 260
perdere et ex omni nimbo demittere caelo.

Protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris
et quaecumque fugant inductas flamina nubes
emittitque Notum. madidis Notus evolat alis,
terribilem picea tectus caligine vultum; 265
barba gravis nimbo, canis fluit unda capillis;
fronte sedent nebulae, rorant pennaque sinusque.
utque manu lata pendentia nubila pressit,
fit fragor: hinc densi funduntur ab aethere nimbi;
nuntia Iunonis varios induta colores 270
concipit Iris aquas alimenta que nubibus adfert.
sternuntur segetes et deplorata coloni
vota iacent, longique perit labor inritus anni.

Nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis. 275
convocat hic amnes: qui postquam tecta tyranni
intravere sui, 'non est hortamine longo
nunc' ait 'utendum; vires effundite vestras:
sic opus est! aperite domos ac mole remota
fluminibus vestris totas inmittite habenas!' 280
iusserat; hi redeunt ac fontibus ora relaxant
et defrenato volvuntur in aequora cursu.

Ipsa tridente suo terram percussit, at illa
intremuit motuque vias patefecit aquarum.
exspatiata ruunt per apertos flumina campos 285

cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
tectaue cumque suis rapiunt penetralia sacris.
si qua domus mansit potuitque resistere tanto
indeiecta malo, culmen tamen altior huius
unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turre. 290
iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
omnia pontus erat, derant quoque litora ponto.

Occupat hic collem, cumba sedet alter adunca
et ducit remos illic, ubi nuper arabat:
ille supra segetes aut mersae culmina villae 295
navigat, hic summa piscem deprendit in ulmo.
figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,
aut subiecta terunt curvae vineta carinae;
et, modo qua graciles gramen carpsere capellae,
nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocae. 300
mirantur sub aqua lucos urbesque domosque
Nereides, silvasque tenent delphines et altis
incursant ramis agitataque robora pulsant.
nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones,
unda vehit tigres; nec vires fulminis apro, 305
crura nec ablato prosunt velocia cervo,
quaesitisque diu terris, ubi sistere possit,
in mare lassatis volucris vaga decidit alis.
obruerat tumulos inmensa licentia ponti,
pulsabantque novi montana cacumina fluctus. 310
maxima pars unda rapitur; quibus unda pepercit,
illos longa domant inopi ieiunia victu.

Separat Aonios Oetaeis Phocis ab arvis,
terra ferax, dum terra fuit, sed tempore in illo
pars maris et latus subitarum campus aquarum. 315
mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
nomine Parnasos, superantque cacumina nubes.
hic ubi Deucalion (nam cetera texerat aequor)
cum consorte tori parva rate vectus adhaesit,
Corycidas nymphas et numina montis adorant 320
fatidicamque Themis, quae tunc oracla tenebat:
non illo melior quisquam nec amantior aequi
vir fuit aut illa metuentior ulla deorum.
Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem
et superesse virum de tot modo milibus unum, 325
et superesse vidit de tot modo milibus unam,
innocuos ambo, cultores numinis ambo,
nubila disiecit nimbisque aquilone remotis
et caelo terras ostendit et aethera terris.
nec maris ira manet, positoque tricuspide telo 330
mulcet aquas rector pelagi supraque profundum

exstantem atque umeros innato murice tectum
 caeruleum Tritona vocat conchaeque sonanti
 inspirare iubet fluctusque et flumina signo
 iam revocare dato: cava bucina sumitur illi, 335
 tortilis in latum quae turbine crescit ab imo,
 bucina, quae medio concepit ubi aera ponto,
 litora voce replet sub utroque iacentia Phoebō;
 tum quoque, ut ora dei madida rorantia barba
 contigit et cecinit iussos inflata receptus, 340
 omnibus audita est telluris et aequoris undis,
 et quibus est undis audita, coercuit omnes.
 iam mare litus habet, plenos capit alveus amnes,
 flumina subsidunt collesque exire videntur;
 surgit humus, crescunt sola decrescentibus undis, 345
 postque diem longam nudata cacumina silvae
 ostendunt limumque tenent in fronde relictum
 Redditus orbis erat; quem postquam vidit inanem
 et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis: 350
 ' o sororū coniunx, o femina sola superstes,
 quam commune mihi genus et patruelis origo,
 deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt,
 terrarum, quascumque vident occasus et ortus,
 nos duo turba sumus; possedit cetera pontus. 355
 haec quoque adhuc vitae non est fiducia nostrae
 certa satis; terrent etiamnum nubila mentem.
 quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
 nunc animus, miseranda, foret? quo sola timorem
 ferre modo posses? quo consolante doleres! 360
 namque ego (crede mihi), si te quoque pontus haberet,
 te sequerer, coniunx, et me quoque pontus haberet.
 o utinam possim populos reparare paternis
 artibus atque animas formatae infundere terrae!
 nunc genus in nobis restat mortale duobus. 365
 sic visum superis: hominumque exempla manemus.'
 dixerat, et flebant: placuit caeleste precari
 numen et auxilium per sacras quaerere sortes.
 nulla mora est: adeunt pariter Cephesidas undas,
 ut nondum liquidas, sic iam vada nota secantes. 370
 inde ubi libatos inroravere liquores
 vestibus et capiti, flectunt vestigia sanctae
 ad delubra deae, quorum fastigia turpi
 pallebant musco stabantque sine ignibus arae.
 ut templi tetigere gradus, procumbit uterque 375
 pronus humi gelidoque pavens dedit oscula saxo
 atque ita ' si precibus' dixerunt ' numina iustis

victa remollescunt, si flectitur ira deorum,
dic, Themis, qua generis damnum reparabile nostri
arte sit, et mersis fer opem, mitissima, rebus!' 380

Mota dea est sortemque dedit: ' discedite templo
et velate caput cinctasque resolvite vestes
ossaque post tergum magnae iactate parentis!
obstupere diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior iussisque deae parere recusat, 385
detque sibi veniam pavido rogat ore pavetque
laedere iactatis maternas ossibus umbras.

interea repetunt caecis obscura latebris
verba datae sortis secum inter seque volutant.
inde Promethides placidis Epimethida dictis 390
mulcet et ' aut fallax' ait ' est sollertia nobis,
aut (pia sunt nullumque nefas oracula suadent!)
magna parens terra est: lapides in corpore terrae
ossa reor dici; iacere hos post terga iubemur.'

Coniugis augurio quamquam Titania mota est, 395
spes tamen in dubio est: adeo caelestibus ambo
diffidunt monitis; sed quid temptare nocebit?
descendunt: velantque caput tunicasque recingunt
et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?) 400

ponere duritiem coepere suumque rigorem
mollirique mora mollitaque ducere formam.
mox ubi creverunt naturaque mitior illis
contigit, ut quaedam, sic non manifesta videri
forma potest hominis, sed uti de marmore coepta 405
non exacta satis rudibusque simillima signis,
quae tamen ex illis aliquo pars umida suco
et terrena fuit, versa est in corporis usum;

quod solidum est flectique nequit, mutatur in ossa,
quae modo vena fuit, sub eodem nomine mansit, 410
inque brevi spatio superiorum numine saxa
missa viri manibus faciem traxere virorum
et de femineo reparata est femina iactu.
inde genus durum sumus experiensque laborum
et documenta damus qua simus origine nati. 415